

УДК 911.3

Дмитрук О.Ю., Ковалевич А.І.

САКРАЛЬНА ЕКОЕКОСТЕЖКА “ЛИСА ГОРА”

*Запропоновано концепцію сакральної екостежки «Лиса гора».
The conception of the sacral ecotour «Lisa Gora» is proposed.*

Постановка наукової проблеми. У світі існує безліч сакральних (священних, культових) природних об'єктів, під якими зазвичай розуміють характерні, шановані в народі елементи ландшафту, які є місцями поклоніння, відправлення обрядів і, одночасно, елементами культурної спадщини етносів, народів чи окремих соціальних груп. Ці об'єкти мають велике значення як особливі місця духовного єднання людини з Природою. До таких об'єктів належать природні джерела, окремі дерева й цілі гаї, ділянки лісу, озера, річки, водоспади, скелі, печери, гори, окремі камені, острови. Вони вважаються представниками різних релігій, що успадкували цю традицію від своїх предків, що володіли традиційними знаннями. Ці об'єкти зберігаються протягом століть і тисячоліть і служать зразками дбайливого і натхненного ставлення до природи. Одним з таких об'єктів є унікальний регіональний ландшафтний парк “Лиса Гора”, що є об'єктом нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукове підґрунтя для дослідження даної проблематики наведено в працях: О. Дмитрука, Д. Іноземцевої, Д. Малакова, В. Огудіна, І. Парнікоза, С. Романчука, В. Стецюка та інших авторів.

Виокремлення невивчених сторін дослідження. Недостатньо розробленими на сьогоднішній день залишаються питання використання сакрально-езотеричних ресурсів для потреб рекреації та туризму. Ідея

створення даної екостежки пов'язана з недостатньою поінформованістю населення щодо історико-культурних особливостей регіонального ландшафтного парку «Лиса гора». Велика кількість даних, що можна знайти у різних інформаційних джерелах свідчить про значне міфологічно-культурне нашарування знань про дану територію, але ці знання не завжди відображають реальне. Тому, в даній статті буде наведена спроба охопити відомі киянам місця та важливі об'єкти, як певної територіально-езотеричної системи – сакральної екостежки.

Метою даної статті є аналіз та дослідження сакрально-езотеричних місцевостей у регіональному природному парку «Лиса гора». Створення на їх основі сакральної екостежки як певної основи для екологічного виховання суспільства: збереження навколишнього природного середовища у якісно функціональному стані та відтворення важливих особливостей сакральних об'єктів даної території.

Виклад основного матеріалу. Лиса гора – елемент східнослов'янського, зокрема українського, фольклору, пов'язаний з чаклунством і надприродними силами. Для території Лисої гори характерна певна міфологічна зацікавленість. Її існування пов'язують з таким явищем як геопатогенні зони або “місця сили”. Люди, проходячи цією місцевістю часто відчувають слабкість, нездужання, головний біль, іноді манію переслідування. Запропонована сакральна екостежка “Лиса Гора” має навчально-дослідницький характер. До початку маршруту можна дістатися від метро Либідська на маршрутці № 212 до Проспекту Науки, 35А. Маршрут розпочинається біля воріт Українського Науково-дослідного гідрометеорологічного інституту УкрНДГМІ, він розрахований на 4 години і займає приблизно 6,5 км. Перша точка нашого маршруту називається «Ворота до спокою».

Обійшовши будівлю ліворуч, ми виходимо на алею, яка прямує прямо вперед. Ми проходимо 60 м і ліворуч бачимо метеорологічну станцію. Через приблизно 40 м нас буде чекати розвилка. Асфальтована доріжка буде вести далі по прямій, а нам необхідно буде звернути ліворуч на ґрунтову стежку. З цього моменту розпочинається шлях до регіонального ландшафтного парку «Лиса гора». Через 95 м, ліворуч ми побачимо оглядовий майданчик. Тут можна зупинитись на декілька хвилин. Це наша друга точка і називається вона «Над урвищем». Через 20 метрів алея роздвоюється. Одна її частина різко (під прямим кутом) уходить праворуч, а ми залишаємося на головній і прямуємо прямо ще приблизно 38 – 45 м. Рухаємось прямо. Входимо до території РЛП «Лиса гора». Залишаємось на головній доріжці, яка звертає ліворуч, потім знову вирівнюється. Пройшовши біля 60 м. необхідно звернути ліворуч по маленькій стежці. Третя точка «Привал». Продовжуємо свій шлях по стежці в лівий бік. Екостежка звивається спочатку вліво на декілька метрів, а потім, повертаючи до високого лісу у правий бік. Так ми проходимо ще метрів 30 і входимо в ліс. Проходимо праворуч (приблизно 20°). Ми зупиняємось біля великого дуба, біля якого зазвичай люблять фотографуватися. Він одразу ж вражає своїми габаритами. Ліворуч від нього

екостежка різко йде вниз (приблизно 70° – ухил). Так направляючись у верх (екостежка йде у правий бік від яру в який ми спустилися до того) виходимо напроти незвичайного дерева. Наша четверта точка «Дерево бажань». Ми стоїмо поряд з цікавим деревом, всередині воно порожнє. Прямуюємо прямо по стежці до її розділення. Нам необхідно піти по лівій частині і опинимося між молодими осиками, ми проходимо повз велику березу і через приблизно 110 м опинимося на перехресті великої ґрунтової дороги та невеличкої стежки. Піднявшись по правий бік ми бачимо галявину, яка прямує у східному напрямку, у бік Дніпра. Прямуюємо на схід. Через 80 м головна ґрунтова дорога роздвоюється. Нам слід йти по тій, що прямує вгору праворуч. Пройшовши близько 230 м ми зупиняємось – Це наша п'ята точка «Дорога мертвих дерев». Тут стоять білі сухі дерева. Відпочивши ми прямуємо далі. До наступної точки майже 600 м ми нікуди не звертаємо і постійно йдемо по цій дорозі у східному напрямку. Через 15 м – оглядовий майданчик, де росте одиноке дерево. Шоста точка «Одинока». Через 25 м після оглядового майданчику ми звертаємо ліворуч, на захід і входимо до лісу. Тут переважають дубово-грабові і похідні від них грабові ліси, зайняті липовими та осиковими лісами. Прямуюємо паралельно до тієї дороги «мертвих дерев». Дорога тут звивиста. Вона проходить повз відомі на всю Україну фортифікаційні доти. Ми проходимо повз 2 доти. До нашої сьомої точки ми проходимо майже 300 м. Ось ми доходимо до доту №3 і зупиняємось біля нього. Це наша сьома точка «Тиха дорога». До доту №5 нам необхідно пройти 430 м. Дійшовши до головної галявини РЛП «Лиса гора» ми повертаємо ліворуч до доту №5. Він знаходиться у глибині і є найчистішим серед усіх дотів. Пройшовши через дот ми проходимо ще 4 метри і повертаємо праворуч. Пройшовши 20 метрів ми піднімаємось у правий бік до основи насипу і йдемо вздовж нього. Навколо нас ростуть молоді осики та клени. Дорога пряма, вона обходить всі доти з іншого боку. Але нам так далеко непотрібно. Ми зупиняємось біля доту №6 і підіймаємося по ньому назад до головної галявини. Вийшовши звідти ми попрямуємо на 55 м до розміченого поля. Тут буде наша передостання восьма точка - «Біля каменю». Назва точки походить від головної пам'ятки – символу існування цього парку – це Великий камінь, на якому написана назва і дата заснування даного парку. Виходимо знову на головну дорогу, яка прямує вздовж дотів. Дорога тут урвиста як і на початку, місцями трапляються частини, викладені камінням. Через 75 м нас чекає дот №7. Ми проходимо повз нього, не зупиняючись. Ще через 50 м дорога буде вести нас у бік Дніпра (в право). Через 145 м ми вийдемо на асфальтовану дорогу. Тут колись була Пожежна станція. Прходимо ще більше 150 м нікуди не звертаючи, бо по дорозі наш маршрут будуть перебігати маленькі стежки до ярів та балок. Мі дійдемо до КПП. Остання, дев'ята точка «Між світами» знаходиться при виході з РЛП «Лиса гора».

Висновки. Специфічні ландшафти, залишки захисних споруд, міфологічні місцини та релігійне підґрунтя створюють умови для організації в межах РЛП «Лиса Гора» низки тематичних екостежок. При їх проектуванні

необхідно врахувати велике природоохоронне значення цієї території і забезпечення збереження існуючих тут цінних природних комплексів, одночасно дана територія потребує у вдосконаленні з погляду збалансованого рекреаційного природокористування. Тому, для поєднання цих завдань необхідно створювати екологічно-сакральні маршрути.

1. Дмитрук О.Ю., Дмитрук С.В. Екотуризм : Навчальний посібник. – К.: Альтерпрес, 2009. – 358 с.
2. Київ як екологічна система: природа – людина – виробництво – екологія. – К.: Центр екологічної освіти та інформації, 2001 – 259 с.
3. Рекомендации по охране сакральных природных объектов (для специалистов по охраняемым природным территориям) - Гуманитарный экологический журнал. Т. 4. Вып. 2. 2002. С. 135-136.
4. І.Ю. Парнікоза, Д.М Іноземцева - Сучасний стан ценопопуляцій рідкісних рослин регіонального ландшафтного парку «Ліса Гора» (м Київ) Укр. ботан. журн., 2005, т. 62, № 5